

داستان

ضمیمه هفتگی روزنامه همشهری

صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
سر دبیر: دانیال معمار

معاون ضمیمه: پروانه بهرام نژاد
دبیر ویرانه‌نامه: علی الله سلیمی

واحد فنی:

مدیر فنی: حامد یزدانی، مدیر هنری: مهدی سلامی
صفحه آرایی: حمید یزدانی، سعید غفوری، امید روشنگر
ویرایش عکس: کامبیز نویدی
ویرایش متن: فرهاد غلامرضایی، فاطمه ناصری آلاشتی

چاپ:

همشهری
پذیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰

صندوق پستی:

۱۹۳۹۵/۵۴۴۶
تلفن: ۲۳۰۲۳۶۶۳۰

همشهری

گروه ضمیمه همشهری ناشر نشریات:

دوچرخه، بچه‌ها، خانواده، پایداری، اقتصاد،
تندرستی، خردنامه، داستان، دانستنیها،
سرزمین من، ماه، معماری، ۲۴، شهرنگار،
سرخ و محله

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر ۳، نرسیده به پارک‌وی،
کوچه شهید قریب‌ی، شماره ۱۴، روزنامه همشهری

داستان زندگی جوانمردان

پوریای ولی اسطوره جوانمردان روزگار

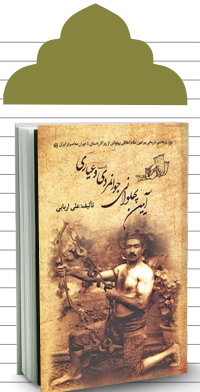
اشعاری خوانده می‌شود که منسوب به اوست. همچنین بوسیدن خاک گود کشتی اشاره‌ای به قدم بوسی پوریای ولی است. در یک طومار قدیمی دوازده اصل، به‌عنوان اصل‌های اساسی پهلوانی و جوانمردی آمده که از آنها به‌عنوان اصول پوریای ولی یاد شده است. از جمله این اصول احترام به پیشکسوت (کهنه سوار)، دروغ نگفتن، دشنام ندادن، ترک نماز نکردن و محبت به مردم است.

در زمینه فنون کشتی هم ۳۶۰ فن را به او نسبت داده‌اند. در کتاب جست‌وجو در تصوف دکتر زرین در این باره چنین آمده است: به موجب روایات در ایام جوانی قدرت جسمانی وی سبب شد که بر تمام زورآوران ایران و توران غلبه جوید و در روزگار پیری قدرت روحانی که در وی بود موجب گشت که بر تمام اولیاء و زهاد عصر برتری یابد.

همانطور که سال دقیق تولد این پهلوان نامدار دقیق مشخص نیست، تاریخ درگذشت وی هم چندان معلوم نیست. در بسیاری از منابع اعداد ضدونقیضی ذکر شده است. آرامگاه وی در خیوه ازبکستان قرار دارد. شهر خیوه، ۲۵ کیلومتری جنوب شهر اورگنج مرکز استان خوارزم ازبکستان است، این مقبره به‌منظور بزرگداشت نام این پهلوان در فاصله سده‌های هشتم تا چهاردهم قمری (۱۴ تا ۲۰ میلادی) به‌صورت یک مجموعه فرهنگی و تاریخی ساخته شده است. همچنین به روایتی مقبره او در خوی، استان آذربایجان غربی واقع است.

منبع: کتاب «جست‌وجو در تصوف ایران» عبدالحسین زرین کوب

افرادی که در دوره‌های مختلف تاریخی با اعمال و کردار نیک و انسانی خود به جوانمردی شهرت یافته‌اند، هر کدام سرگذشت و داستانی دارند که یکی از این افراد، محمد خوارزمی ملقب به «پوریای ولی» است. نزدیک‌ترین تذکره‌نویس به زمان این ورزشکار نامدار ایرانی، کمال‌الدین حسین گازی، مؤلف مجالس العشاق است که لقب او را «پریار» یاد کرده است که پوریای ولی را از ۲ کلمه پری و یار است و بر افرادی اطلاق می‌شود که در انجام کارهای شگفت‌انگیز ممتاز بوده‌اند، در خصوص زادگاه این پهلوان نویسندگان اختلاف نظر داشته‌اند. برخی ایشان را از مردم اورگنج یکی از شهرهای خوارزم می‌دانند. سید محمود دامادی گردآورنده کتاب الأدب المروء معتقد است: پهلوان محمود خوارزمی در ۶۵۳ قمری در شهر اورگنج دیده به جهان گشود و آموزش عرفانی و ورزش در زورخانه را در منطقه خوارزم آغاز کرد و به درستی یادآور شده است: زمان تولد پوریای ولی این پهلوان و شاعر نام‌آور ایرانی مصادف با دوره اول حکومت هلاکوخان، آشفنگی کشور ایران و ناراحتی‌های ناشی از عواقب حمله مغولان به سرزمین ایران بوده است. همین وضع اجتماعی مملکت بود که در نفس روح، دل و جان او تأثیر گذاشت و سبب تجلی تلاطم‌های روحی او در اشعار و آثارش شد. وی می‌نویسد: تمام تواربخ و تذکره نویسانی که به‌نحوی شرح حال این پهلوان جوانمرد و معرفت پیشه و عارف نیک‌اندیش را نوشته‌اند، صرف‌نظر از اینکه مقام پهلوانی را ستوده‌اند، همه با هم به صفای روح و طبع والای پوریای ولی اعتراف کرده‌اند و حتی درباره او داستان‌ها نوشته‌اند که این داستان‌ها بیشتر به افسانه‌ها شباهت دارد اما خود نشانه روح جوانمردی و صفای باطن این پهلوان قرون و اعصار ایران است. پوریای ولی از همان زمان جوانی کشتی می‌گرفت و همچنین پیشینه پوستین دوزی و کلاه‌دوزی داشت و در همان دوران جوانی به شهرهای گوناگون ایران و هندوستان سفر می‌کرد و در همه جا کشتی می‌گرفت تا اینکه به پهلوانی مشهور شد. این پهلوان در میان ورزشکاران ایران نمونه‌ای از پایمردی، جوانمردی و اخلاق است و در مقام یک قدیس هم در میان مردم جایگاه والایی دارد. همچنین از نظر اخلاق میان عامه مردم به‌ویژه ورزشکاران جایگاه والایی دارد. در واقع پوریای ولی در میان ورزشکاران ایران اسوه جوانمردی و از خودگذشتگی است و در زورخانه‌ها هنگام انجام دادن کارهای دشوار، مانند سنگ گرفتن، نام او را بر زبان می‌آورند. در ابتدای هر کشتی هم

آیین پهلوانی جوانمردی و عیاری

کتاب «آیین پهلوانی، جوانمردی (فتوت) و عیاری» اثری در حوزه فرهنگ و آیین‌های پهلوانی با رویکرد جوانمردی و عیاری به قلم علی‌اربابی است و موضوع آن، پژوهش درباره نظام اخلاقی پهلوانان ایرانی از دوران باستان تا زمان معاصر است. نگارنده، در نوشتار حاضر بر آن است که با مراجعه به متون تاریخی متعدد، سرمنشأ آیین پهلوانی، جوانمردی، فتوت و عیاری در ایران را شناسایی کرده و در هر دوره تاریخی به‌صورت جداگانه مورد مطالعه قرار داده است. از جمله مباحث مندرج در این کتاب، می‌توان به این موارد اشاره کرد: آیین پهلوانی از دوران استاطیری تا عصر ساسانیان، آیین پهلوانی و جوانمردی (فتوت) بعد از ظهور اسلام، فتیان و عیاران (دوران اسلامی تافغیان، بررسی آیین پهلوانان درری، نگاهی به زندگی سیاسی و اجتماعی غلامرضا تختی، و آداب و مناسک ورزش باستانی (زورخانه). کتاب حاضر افزون بر دبیاجه، شامل ۲۲ مقاله و گفت‌وگویی است که در بخش تنظیم شده است: بخش اول تاریخ و مسائل جوانمردی است یا این مقالات: نگاهی به فتوت، تاریخ فتوت، جوانمردی زنان، پیشوای جوانمردان و سرچشمه‌های تکوین آیین فتوت در تاریخ فرهنگ اسلامی، بخش دوم درباره فتوت نامه‌هاست با این مساللات: فتوت‌نامه آهنگران، آئین برای تاریخ جوانمردی و فتوت، در مذهب ارباب فتوت، مرآة المروءات ابن جعدویه و کتاب الفتوة اخی احماد ربیعی، بخش سوم در حاشیه فتوت و جوانمردی نام دارد. بخش چهارم گفت‌وگوها و حاوی ۲ مصاحبه است. بخش پنجم برخی منابع و کتاب‌ها نام دارد یا نوشتار زیر: در جست‌وجوی عیار گریزیا، چند منبع خارجی درباره فتوت و سلحشوری، گزیده و گزارش از برخی منابع و کتاب‌های فارسی. پایان بخش کتاب، نمایه است که به نام‌ها، جای‌ها، کتاب‌ها و رساله‌ها می‌پردازد.

پهلوان خوارزم باخت تا دل مادر هندی نشکند

روزگاری پهلوان پوریای ولی به شهری از شهرهای بنگال هند رفته و پادشاهان شهر را پهلوانی بود که مقرر شد با پهلوان خوارزمی کشتی گیرد و چون آن مرد خود را در جنب پهلوان محمود مثال قطره‌ای از دریا می‌دید تشویقش کردند به نذر و نیاز و دعا پرداختند که بر وی غلبه یابد. صبحگاه روز پیش از مسابقه، پوریای ولی که برای ادای نماز به مسجد رفته بود، شنید که زنی گریان و اشک‌ریزان به درگاه خدا دعا می‌کند که فرزندش را در مسابقه با پهلوانی که همه می‌گویند، شکست ناپذیر است، کمک کند؛ زیرا اگر پسرش شکست بخورد، حیثیت و آبروی او در هند بر باد می‌رود. پوریای با شنیدن درد دل مادر پهلوان هندی، تصمیم می‌گیرد خود را مغلوب حریف کند. از این رو، هنگامی که با او روبه‌رو می‌شود، پس از کشاکش بسیار، شگردی به کار می‌برد که مغلوب رقیب خود شود. در میان ناباوری همه، پوریای ولی مسابقه را می‌بازد تا دل مادر پهلوان هندی نشکسته باشد.

منبع: کتاب «سفارت نامه خوارزم»، رضاقلی‌خان هدایت به کوشش علی حمصوری

پوریای ولی
پهلوان، صوفی و شاعر ایرانی
۱۳۷۰-۲۰۱ خورشیدی
Pourya - ye Vali

